

De gemeenten zijn instellingen van **grondwettelijke aard**. Hun taak bestaat erin de uitsluitend gemeentelijke belangen te regelen volgens de principes die door onze Grondwet worden bepaald. Sinds de hervorming van de instellingen in 2001 (Lambermont-akkoorden) zijn de gewesten voortaan bevoegd om het reglementaire, organieke kader van de gemeenten die tot hun ambtsgebied behoren, te wijzigen.

De Grondwet

De Grondwet heeft van meet af aan de essentiële principes vastgelegd waarop de gewone wetgever, aan wie de regeling van de aangelegenheden van de gemeente als instelling werd toevertrouwd, zich moet inspireren. Deze principes zijn nog steeds (art. 162):

- de rechtstreekse verkiezing van de leden van de gemeenteraad;
- het recht van de gemeente om haar eigen belangen te regelen;
- het administratief toezicht;
- de openbaarheid van de gemeentelijke aangelegenheden.

De fiscale bevoegdheid van de gemeenten wordt verleend op grond van artikel 170 § 4 van de Grondwet, waarbij geen enkele gemeentebelasting mag worden vastgelegd zonder tussenkomst van de gemeenteraad.

De gemeentewet (en de regionalisering ervan)

Deze grondwettelijke principes werden uitgewerkt in de gemeentewet van 30 maart 1836. De wet van 1836, die herhaaldelijk werd gewijzigd en in 1988 de nieuwe gemeentewet werd, is lang de basistekst van het gemeentelijk recht gebleven.

Door de diverse institutionele hervormingen werd de organisatie van de lokale overheid geleidelijk een aangelegenheid die bijna volledig tot de bevoegdheid van de gewesten behoort. Sinds de bijzondere wet van 13 juli 2001 zijn de gewesten met name bevoegd om de samenstelling, de organisatie, de bevoegdheid en de werking van de provinciale en gemeentelijke instellingen op hun grondgebied te regelen mits de grondwettelijke waarborgen voor lokale autonomie in acht worden genomen en met voorbehoud van enkele uitzonderingen o.m. de burgerlijke stand, de politie – wat federale aangelegenheden zijn – en de naleving van het taalevenwicht.

De gewesten hebben van die nieuwe bevoegdheden gebruikgemaakt om het organieke kader van de gemeenten die tot hun ambtsgebied behoren te wijzigen door de goedkeuring van:

- het **Gemeentedecreet**: het Vlaams Gewest voerde een belangrijke hervorming van het gemeenterecht door (decreet van 15 juli 2005). Dit heeft zowel betrekking op de werking van de gemeenteorganen als op de dagelijkse werking van de administratie. Dit decreet werd aangevuld met een decreet van 2 juni 2006 dat de nieuwe regels voor de gemeenteraadsverkiezingen vastlegt;
- de **Code de la démocratie locale et de la décentralisation**: het Waals Gewest heeft eerst de verschillende wetgevingen over de lokale overheid gebundeld in een wetboek (= wijziging qua vorm). Daarna is het overgegaan tot een hervorming van het gemeenterecht (decreet van 8 december 2005) voor aangelegenheden die betrekking hebben op de gemeenteraadsverkiezingen en de installatie en de werking van de gemeenteorganen (specifiek werd de manier waarop de burgemeester wordt aangesteld, gewijzigd);
- het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voerde een aantal wijzigingen door in de bepalingen van de **Gemeentewet**.

Verantwoordelijke uitgever: Dirk Smet, Belfius Bank, Pachecolaan 44, 1000 Brussel
RPR Brussel BTW BE 0403.201.185 – JUNI 2012

